הנושא את האשה פרק שנים עשר כתובות קג.

מאי למקום שאמה. דקתני מילתא פסיקתא ש"מ כל כת אצל האם: דאוגר ליה ריחיא לחבריה לטחינה. לא התנה שוכר לתת מעות למשכיר אלא שיטחון לו למזונות ביתו בשכרו: לסוף איעבר. משכיר: וזכין ריחיא וחמרא. לטחון בה מזונות ביתו: אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות. ולא אמרינן שניהם יתנו לה מזונות ואע"פ שלא פסק לה דמיס מתחלה אלא מזונות מייבוהו לתת דמיהם כשיש לה מזונות ממקום אחר. הכא נמי אע"פ שלא פסק אלא טחינה עכשיו שאינו צריך יתן דמיס: עיתון וזכין. כאותה שלקחת: עיתון ואוסיב. למזונותיך כאותה שאלאי: ולא אמרן. דלא יהיב דמי: אלא דלית ליה עיתיא לריחיא. שאין שוכר מוצא לטחון בשכר כל שעה לפיכך אומר לו אי יושב בטל לטחון לך ולא אתן דמיס: אבל. כל זמן שמוצא לטחון טוחן בשכר וטוחן לזה דמיס: מדת סדום. זה נהנה וזה לא חסר לא היו עושין עוכה: מתני' אי אפשי לזוז מבית בעלי. לצאת מבית בעלי: גמ' ולא בכתקי. בית לר כעין לריף כדאמרינן במסכת שבת (דף עז:) בקתא בי עקתא. אם היה מדור שלו לר לא קבל עליו להוציא את בניו ולהושיבה: בכנסים מועטין. שהבנות זוכות בהן כדתנן (לקמן דף קח:) הבנות יחזו והבנים ישאלו על הפתחים: וקדמו. קודם שיבואו לב"ד ומכרום: שיפלה. מזקה בדקיה: מאי. מי אמרינן לא מפקינן לה כל ימיס שיכול להתקיים או דלמא אמרי' לה לאו כל כמיניך: ברכה הבית כרוכה. בני אדם שעוזרין זה את זה משתכרין ומזל דרבים עדיף: וליתבו לה. לפי מה שנתמעטה ברכת הבית ביציאתה: לשון חכמים. יש ללמוד ממנה ברכה ועושר ורפואה: אם היה פקח. זה שלוקח פירות הרבה ואין לו שהות למושכם אלא נתן מעות: שוכר אם מקומו. דהוי לה כי מצינו ומצינו קונה לו. הרי אתה למד מכאן שמוכרה שלא יוכל המוכר לחזור הרי לך עושר למוד מלשון חכמים: לא יעלום כו'. למדת שהחטים העלומין יפה למכה: גר יפה דלוק במקומו. אצל השולחן כמו בחיי דכל ע"ש היה בא לביתו משנפטר כדלקמן: יוסף חפני. דמן חיפה: אם אכיך. כל אתין דבויין: וי"ו יסירה. דומה אמך: ה"מ. דמייב בכבוד אשת אביו בחיי אביו: כי שמשי. ערב שבת. ונראה בעיני לפי שבין השמשות שלו שגור בפי כל והכל תרידים אלו לגמור מלאכתן עד שלא תחשך קרו ליה כי שמשי: שלא להוליא לעז כו'. לומר לא לדיקים היו שלא היה להן רשות לבא לביתם כמו רבי: שכור מינה בכדין עלמא. שהיה מצוה שיתעסקו בקבורתו: דקדים ערסייהו לערסי'. הם נקברו תחלה: ומאי דאמר רבי. שמקק להודיע שימותו ושרתותו: דלא לימרו. אינשי עלייהו כשימותו מילתא דליכורא הוה כהו שלא זכו להתעסק בו ואיגלאי מילתא דהאי דלא שכיבו בשני דרבי זכותיה דרבי תגנא עלייהו: עיירות. גדולות על הכפרים וכרכין גדולים מהם: והושיבו

מאי למקום שאמה שמעת מינה בת אצל האם לא שנא גדולה ולא שנא קטנה: לא יאמרו שניהם וכו': [א]ההוא גברא דאוגר ליה ריחיא לחבריה לטחינה לסוף איעתר זבין ריחיא וחמרא אמר ליה עד האידנא הוה טחיננא גבך השתא הב לי אגרא א"ל מיטחן טחיננא לך סבר רבינא למימר מתניתין לא יאמרו שניהם הרי אנו זנין אותה כאחד אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות א"ל רב עוירא מי דמי התם חד כריסא אית לה תרתי כריסתא לית לה הכא מצי א"ל טחון וזבין טחון ואותיב [ב]ולא אמרן אלא דלית ליה טחינא לריחיא אבל אית ליה טחינא לריחיא כגון זו [ג]כופין אותו על מדת סדום: מתני' אלמנה שאמרה אי אפשי לזוז מבית בעלי אין היורשין יכולין לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין אותך אלא זנין אותה ונותנין לה מדור לפי כבודה [ד]אמרה אי אפשי לזוז מבית אבא יכולין היורשין לומר לה אם את אצלנו יש ליך מזונות ואם אין את אצלנו אין ליך מזונות אם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והן ילדים זנין אותה והיא בבית אביה: גמ' [ה]תנו רבנן [ו]משתמשת במדור כדרך שמשתמשת בחיי בעלה בעבדים ושפחות כדרך שמשתמשת בחיי בעלה בכרים וכסתות כדרך שמשתמשת בחיי בעלה בכלי כסף ובכלי זהב כדרך שמשתמשת בחיי בעלה שכך כתב לה [ז]ואת תהא יתבת בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מגר ארמלותיך בביתי תני [ח]רב יוסף [ט]בביתי ולא בבקתי אמר רב נחמן [י]תומים שמכרו מדור אלמנה לא עשו ולא כלום ומ"ש מדרבי אסי א"ר יוחנן [יא]דא"ר אסי אמר ר' יוחנן [יב]תומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו התם לא משתעבדי לה מחיים הכא משתעבדי לה מחיים אמר אביי [יג]נקיטינן מדור אלמנה שנפל אין היורשין חייבין לבנותו תניא נמי הכי [יד]מדור אלמנה שנפל אין היורשין חייבין לבנותו ולא עוד אלא אפילו היא אומרת הניחוני ואבננו משלי אין שומעין לה בעי אביי [טו]שיפצה מאי תיקו: אמרה אי אפשי: וליתבו לה כי יתבה התם מסייע ליה לרב הונא דאמר רב הונא [טז]ברכת הבית ברובה וליתבו לה לפי ברכת הבית ה"נ אמר רב הונא לשון חכמים ברכה לשון חכמים עושר [יז]לשון חכמים מרפא ברכה הא דאמרן עושר דתנן [יח]המוכר פירות לחבירו משך ולא מדד קנה מדד ולא משך לא קנה [יט]ואם היה פקח שוכר את מקומו מרפא דתנן [כ]לא יעלום אדם חטין ויניח על גבי מכתו בפסח מפני שמחמיצות ת"ר בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך נכנסו בניו אצלו אמר להם הזהרו בכבוד אמכם גר יהא דלוק במקומו שולחן יהא ערוך במקומו מטה תהא מוצעת במקומה יוסף חפני שמעון אפרתי הם שמשוני בחיי והם ישמשוני במותי: הזהרו בכבוד אמכם: דאורייתא היא דכתיב [כא]כבד את אביך ואת אמך אשת אב הואי אשת אב נמי דאורייתא היא דתניא [כב]כבד את אביך ואת אמך [כג]את אביך זו [כד]אשת אביך ואת אמך זו בעל אמך [כה]וי"ו יתירה לרבות את אחיך הגדול [כו]הני מילי [כז]מחיים אבל לאחר מיתה לא: גר יהא דלוק במקומו שולחן יהא ערוך במקומו מטה תהא מוצעת במקומה: מאי טעמא [כח]כל בי שמשי הוה אתי לביתיה ההוא בי שמשא אתאי שבבתא קא קריה אבבא אמרה אמתיה שתיקו דרבי יתיב כיון דשמע שוב לא אתא שלא להוציא לעז על צדיקים הראשונים: יוסף חפני שמעון אפרתי הם שמשוני בחיי והם ישמשוני במותי: סבור מינה בהדין עלמא הוא דקאמר כיון דחזו דקדים ערסייהו לערסיה אמרי שמע מינה לההוא עלמא הוא דקאמר והאי דאמר הכי דלא לימרו מילתא הואי להו ועד האידנא נמי זכותו דרבי הוא דאהניא להו אמר להן [כט]לחכמי ישראל אני צריך נכנסו אצלו חכמי ישראל [ל]אמר להן אל תספדוני בעיירות והושיבו

ולא אמרן אלא דלית ליה טחינה לריחיא. תימה הואיל והאי עובדא בדלית טחינה לריחיא אמאי אינטריך רב עוירא למימר התם תרי כריסתא לית לה הכא טחון וזכין (א) אפי' לא הוה מצכח מצכיר למיטחן ומיזבן דהוה חד כריסא לית ליכא פסיקתא דבעל כי יהיב לה דמי מזונות ממה שהיה טוחן מזונות עצמן אבל השוכר אית ליה פסיקתא אם יתן שכר הטחינה שהרי אינו מוצא לטחון ומכיסו יצטרך לפרוע ואמר רבי דבלאו האי טעמא דטחון וזכין טחון ואותיב הוה מצי לנטולי המקח שלא יצטרך ליתן לו אגרא הואיל ואית ליה פסיקתא אבל מ"מ המצכיר יאמר כמו כן לדידי אית לי פסיקתא שכר ריחיא שלי ויכול לנטול המקח קודם הזמן ומהי דשוכר לא יצטרך ליתן לו שכר מכיסו אבל לעכב הריחיים עד זמן שהתנו ביניהם לא יוכל השוכר הואיל ומצכיר אית ליה פסיקתא אבל השתא דמלי למימר ליה טחון וזכין טחון ואותיב ואית לך פסיקתא על כורחין תניא לי הריחיים עד הזמן שהרי לי הוה פסיקתא ולך אין פסיקתא: ה"ג שיפצא מאי. ופסק דבר הוא כלומר מהו שתפסך וכן פי' ר"ח: ברכת הבית ברובה. פי' ר"ח כגון הא דאמרינן (שבת דף קכב.) גר לאחד גר למאה וכן כל כהאי גוונא אין עותנין (ב) מזמן

מדת סדום. זה נהנה וזה לא חסר (ב"ב יב.) שלי שלי, דאפילו מידי דלא חסר ליה לא מהני לתבריה (שרובין חט.) כדתנן (אבות פ"ב מ"י) האומר שלי שלי שלך שלך זו מדה בינונית ויש לומרים זו מדת סדום (דשב"ם ב"ב קמח.). כל ימי מגר ארמלותיך. כל ימי משך אלמנותך (לעיל נב.). בביתי ולא בבקתי. אם יש לו בית כופין את היורשין לתת לה מדור לפי כבודה ואין יכולין לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין אותך אלא זנין אותה ונותנין לה מדור לפי כבודה אם אין לו בית אלא בבקתי (לעיל נד.). יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין. דתנן (לקמן קח: וכ"ב קלט:) מי שמת והיתה בנים ובנות, נוטלן שהנכסים מרובין הבנים יבאו והבנות יחזו, נכסים מועטין הבנות יחזו והבנים ישאלו על הפתחים, וקדמו ומכרו קודם שבאו הבנות לב"ד והעמידום ב"ד לנכסים בחזקת בנות (תוספה כא.). מה שמכרו מכרו. דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, וכ"ש בנכסים מרובים כדאמר בכתובות האחים שעשבדו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות (דשב"ם ב"ב קח.). נקיטינן. מסורת מאבותינו, מנהג מרבותינו (שרובין ח.). לא יעלום. לא יסוג (פסחים לט.). כל בי שמשי. ליל שבת קרי בי שמשי כגון דוכתא, מפני שכן המשמרת שלו חלוק מכל ימים והיולדת להמיהו

ג) [ב"ב יב: וש"נ].
ד) [תוספתא פי"ח].
ה) [לעיל נב., ד] [נסס נד.].
ו) יומות סז: סוטה מח: כ"כ קמ., ו) [עיין פירש"י עירובין ה. ד"ה נקטינן].
ז) [תוספתא פי"ב כ"ב קמד:]. ח) נדרים כב. עירובין סד., ט) כ"ב פד.
י) פסחים לט., כ) [בכ"י י"ל פ"ים ר"מ אותה על נכון מה"ל אם אביך לרבות אשת אביך לחך ר"ו יסיבה דילמא אמך לרבות אחיך הגדול].
ל) סנהדרין מז., מ) [ל"ל אחר ד"ה וקדמו]. נ) [ועי' רש"י שבת פי: ד"ה ולינטלי וכו' וע"ע רש"י תענית כה. ד"ה כי שמשין]. ס) [וע"ע תוס' כ"ב קמד:].

תורה אור השלם

ו. כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך על האדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך:
שמות כ יא

גליון הש"ס

גמ' את אביך זו אשת אביך. עי' כתובות דף ו' ע"א תוס' ד"ה וכ"ש: שם ה"מ מחיים. עי' רש"ס כ"ב דף קלא ע"ב ד"ה ואפשר אלא כגי הכעל וכ"ש: שם בל בי ששש הוה אתי לביתיה. והיה נראה בנגדי תמוהות שהיה ליבם בשבת ופוטר את רגיס נקרדים היום ולא כשאר מתים שהם חפצים ממלאת כי לדיקים חיים ופוטרים נקרדים. ספר חסידים סי' תתקכ"ז: שם לרבבי ישראל אני צריך. עי' מדרש רבה פ' ויחי:

הגהות הב"ח

(מ) תר"ה ולא אמרן מי. מיתון חכין טחון ואותיב מי':

תוספות רי"ד

וכן לא יאמרו שניהם וכו': ההוא גברא דאוגיר ריחיא לחבריה לטחינה פי' שיטחין כו בשכרם כל מה שצריך לו לביתו לסוף איעתר זבין ריחיא וחמרא א"ל עד האידנא הוה טחיננא גבך השתא הב לי אגרא דטחינה סבר רבינא למימר היינו מתני' דתנן אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות א"ל ר"ע מי דמי התם חדא כריסא אית לה תרי כריסתא לית לה אבל הכא מצי א"ל טחון וזבין [טחון] ואותיב פי' באותו שקנית הטחון בשכרה לאחרים ובאותו שהשכרת הטחון ותותיב (כריסך) [בביתך] כפי התנאי וה"מ היכא דלא שכיחא טחינה לריחיא אבל היכא דשכיחא טחינה לריחיא כגון זה כופין על מדת סדום: מתני' אלמנה שאמרה אי אפשי לזוז מבית בעלי אין היורשים יכולים לומר לה לכי לבית

אביך ואנו זנים אותך אלא זנים אותה הנותנים לה מדור לפי כבודה אמרה אי אפשי לזוז מבית אבא יכולים היורשים לומר לה אם את אצלנו י"ל מזונות אי אין את אצלנו א"ל מזונות ואם היתה טוענת מפני שהיא ילדה הן ילדים זנין אותה והיא בבית אביה: תנינא להא דת"ר משתמשת במדור [כדרך] שנשתמשה בחיי בעלה בכרים וכסתות כדרך שנשתמשה בחיי בעלה שכך כתב לה. כל ימי מגר אלמנותיך בביתי [ואת תהא יתבא וכו'] תני ר"י בביתי ולא בביקתי פי' אם הבית צר

ורחוק שא"י להשתמש עם היתומים ואין לה מדור ראויעתא דמסקא להו לזיזותא לא כתב לה אמר ר"נ יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו התם לא תפיס מחיים הכא תפיס מחיים אמר אביי נקטינן מדור אלמנה שנפל אין היורשים חייבים לבנותו ולא עוד אלא היא אומרת הניחו לי ואני אבננו משלי אין שומעים לה פירוש שיבנה לשפץ ולהחזיק (הבדק) [הבית] שלא יפול מהו תיקו וכל תיקו דממונא לקולא אצל המחזיק הלכך אינה רשאי לשפץ אלא יפול ויפקע שיעבודה (לפי פתרון הגאון הבית עומד בחזקת היתומים לפיכך אין האשה יכולה לשפץ אבל הרב פי' שהבית הוא בחזקת אלמנה ויכולה לשפץ) אמרה אי אפשי לזוז מב"א וכו' וליתבו לה כי יתבו התם מסייע ליה לר"ה דאר"ה ברכת הבית ברובה פי' ברוב ב"א מתמעטת הוצאה שיותר צריך אדם יחידי למזונותיו ממה שצריך אם יתחבר עם אחרים. וליתבו לה לפי ברכת הבית אה"נ והא דתני אין לה מזונות הצריכים ליחיד אבל כפי שצריך לפי רוב בני הבית יהבו לה:

ע"ן משפט
נר מצוה

יג א ב מיי' פ"ז מהל' שכירות הלכה ח טור ש"ע מ"מ סימן שיח:
יד ג מיי' פ"ט מהלכות אישות הלכה ד סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' לד סעיף ו:
טו ד מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף א:
טז ה מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ה:
יז ו מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף ד:
יח ז מיי' פי"ט שם הל' יט סמג לאוין פא טוש"ע סימן קיב סעיף יד:
יט ח ט מיי' פי"ח שם הלכה ב טוש"ע שם סימן לד סעיף ב:
כ י מיי' פ"ג מהלכות מכירה הלכה ו ז סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סימן קלח סעיף ה:
כא כ מיי' פ"ב מהלכות ממרן ומנהג הלכה יט סמג לאוין עט טוש"ע ח"מ סימן תט סעיף ג:
כב ל מיי' פ"ו מהלכות מתנות הל' טו סמג עשין קיב טוש"ע י"ד סי' רמ סעיף לא:
כג מ מיי' שם טוש"ע שם סעיף כב:
כד נ מיי' שם טוש"ע שם סעיף כא:

מוסף רש"י

מדת סדום. זה נהנה וזה לא חסר (ב"ב יב.) שלי שלי, דאפילו מידי דלא חסר ליה לא מהני לתבריה (שרובין חט.) כדתנן (אבות פ"ב מ"י) האומר שלי שלי שלך שלך זו מדה בינונית ויש לומרים זו מדת סדום (דשב"ם ב"ב קמח.). כל ימי מגר ארמלותיך. כל ימי משך אלמנותיך (לעיל נב.). בביתי ולא בבקתי. אם יש לו בית כופין את היורשין לתת לה מדור לפי כבודה ואין יכולין לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין אותך אלא זנין אותה ונותנין לה מדור לפי כבודה אם אין לו בית אלא בבקתי (לעיל נד.). יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין. דתנן (לקמן קח: וכ"ב קלט:) מי שמת והיתה בנים ובנות, נוטלן שהנכסים מרובין הבנים יבאו והבנות יחזו, נכסים מועטין הבנות יחזו והבנים ישאלו על הפתחים, וקדמו ומכרו קודם שבאו הבנות לב"ד והעמידום ב"ד לנכסים בחזקת בנות (לקמן קח.). מה שמכרו מכרו. דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, וכ"ש בנכסים מרובים כדאמר בכתובות האחים שעשבדו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות (דשב"ם ב"ב קח.). נקיטינן. מסורת מאבותינו, מנהג מרבותינו (שרובין ח.). לא יעלום. לא יסוג (פסחים לט.). כל בי שמשי. ליל שבת קרי בי שמשי כגון דוכתא, מפני שכן המשמרת שלו חלוק מכל ימים והיולדת להמיהו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com